

Ö.Bakırer
"Korucutepe Sırlı Çanakları",
Yeni Boyut Dergisi, cilt 1/6, s.8-10,
Ankara, Ekim 1982.

KORUCUTEPE SIRLI ÇANAKLARI

Doç. Dr. ÖMÜR BAKIRER

Keban Baraj Gölü altında kalacak tarihi değerlerin kurtarılması amacıyla Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından 1966 yılında başlatılan çalışmaların bir parçası olan Korucutepe kazılarında Chicago, California ve Amsterdam Üniversiteleri kazı heyetleri çalışmışlardır.¹ Altınova'nın hemen hemen ortasında, alçak ve küçük bir höyük olan Korucutepe'de yerleşme katlarının bir kesitinin çıkarılması ve höyükte bulunan M.Ö. 3.binden başlamak üzere her devrin özelliği olan çanak, çömlek çeşitlerinin toplanması sırasında ve özellikle 1968, 1969, 1970 yaz dönemleri çalışmalarında Orta Çağ tabakalarında bol sayıda sırlı ve sırsız seramik buluntuların toplanmıştır. 1970 ve 1974 yıllarında inceleme olanağı bulduğumuz bu sırlı ve sırsız buluntuların ön ve kesin raporları 1974 ve 1980 yıllarında tarafımızdan yayınlanmıştır.²

Bu yazıda kısaca ele alacağımız ve biçim, malzeme, yapım tekniği, süsleme niteliklerini tanıtaçığımız sırlı parçalar buluntu durumlarına göre esas olarak iki kümede incelenebilmektedir:

1. Tam Kaplar ve Tamamlanabilen Kaplar: Örnekleri az sayıda olan bu buluntuların bir kısmı Korucutepe'de kazı çalışmaları başlamadan önce, bir inşaat sırasında çıkarılarak Elazığ Müzesi'ne taşınmıştır. Gerek bunlar, gerekse kazılar sırasında çıkarılan tam kaplar hiç kırık ya da bir iki ufak kırıklıdır. Bir kısmı ise, eksikleri fazla da olsa, tüm kabın biçimini ortaya çıkaracak bir tamamlamaya olanak vermektedir. Tam ya da tamamlanabilen bu kaplar, Korucutepe'de çok sayıda çıkan küçük kırık parçaların biçimlerini saptamakta yardımcı olmuşlardır.

2. Küçük Kırık Parçalar: Küçük boyutlardaki bu parçalar özelliklerine göre dip kırıkları, gövde kırıkları ve ağız kenarı kırıkları olmak üzere ayrılabilirler. Genellikle tek parça olarak çıkanlar dip kırıklarının % 98'i halka dip, geriye kalan % 2'si ise düz ya da şarap kadehi gibi yüksek ayaklı olarak çeşitlenmektedir. Çoğunluğu oluşturan halka diplerin çap genişlikleri 4-13 cm., ayak yükseklikleri 1.2 - 1.7 cm., kalınlıkları ise 0.8 - 1.5 cm. arasında değişkendir.

Gövde parçalarının bir kısmı kabın tüm kesitini yaklaşık da olsa verebilecek, 5 x 7, 7 x 9 cm gibi boyutlarda, diğerleri ise hiçbir profil veremeyecek kadar küçük ve 2 x 3, 3 x 4 cm. gibi boyutlardadır. Ancak küçüklerde de et kalınlığından, parçanın kabın dip ya da ağız kenarına yakınlığı yaklaşık olarak saptanabilmektedir. Genelde dip kısmına doğru kapların et kalınlıkları 0.8 - 1.2 - 1.5 cm'ye kadar artmakta, ağız kenarlarına doğru ise giderek inceliyor yaklaşık 0.7 - 0.6 - 0.5 cm'ye kadar düşmektedir. Kabın profilini tamamlayan ağız kenarı parçalarının bir kısmı yalnızca ağız bitişinin profilini veren 2 x 3, 3 x 5 cm. gibi küçük boyutlardadır. Diğerleri ise 5 x 7, 6 x 7, 8 x 9 gibi boyutlarda olup, ağız kenarı ile birlikte kabın gövdesinin de bir kısmını içermekte ve böylece biçim için daha çok bilgi verebilmektedir. Ağız kenarı parçalarında üç ayrı profil tipi saptanabilmektedir. Parçalardan % 28'inde ağız kenarı kıvrılma yapmadan düz yükselmekte ve kabın omuz seviyesindeki biçimi ile çap genişliğini aynen ağız kenarına kadar sürdürmektedirler. Parçaların % 42'sinde ağız kenarı içe doğru, geri kalan % 30'unda ise dışa doğru kıvrılan bir profil vermektedir. Kırık parçaların hemen çoğunda ağız kenarında et kalınlığı 0.5 - 0.3 cm'ye kadar incelerek bitmektedir.

BIÇİMLER

Korucutepe kazılarında ortaya çıkarılan sırlı buluntular yukarıda tanımlanan tam ve tamamlanabilen kaplar ışığında değerlendirildiklerinde biçim açısından birincisi yüksek karınlı çanaklar, ikincisi yayvan çanaklar olmak üzere iki ana kümede toplanabilmektedirler. Bu iki kümede ayrıca çanak gövdelerinin yan yüzlerine ve ağız kenarlarının biçimlerine dayanan alt kümeler oluşturulabilmektedir.

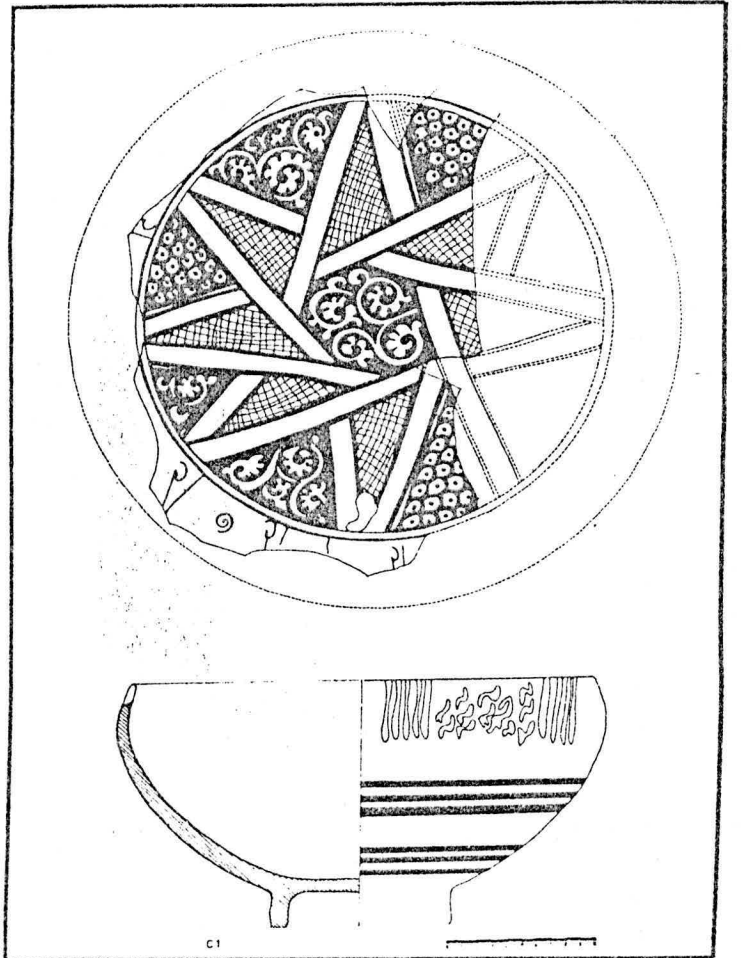
1. Yüksek, Karınlı Çanaklar: Bu çanaklar halka dipler üzerine oturan yarım küresel biçimler olarak tanımlanabilir. Bunların bir kısmında gövdenin yan yüzü halka dibin hemen üzerinden dış bükey bir kavis yapmağa başlar ve bu profil kabın omuz kısmına kadar kesintisiz genişleyerek yükselir. Omuz üzerine eklenen ağız kenarı, birincisi içe doğru hafif eğimli, ikincisi içe doğru hissedilir derecede eğimli keskin bir dönüş olmak üzere iki çeşitleme göstermektedir. Ağız kenarı içe doğru hafif bir eğim yapan çanaklarda, çanağın omuz seviyesinde ulaştığı genişlik ağız kenarında 1-2 cm'lik bir daralma ile sonuçlanırken, ağız kenarı içe doğru keskin bir dönüş yapan çanaklarda bu daralma 3-4 cm. yi bulmaktadır. Giderek bütün çanaklarda ağız kenarının çapı gövde

çapının biraz altına düşmektedir. Karınlı çanakların küçüklerinde halka dip dahil tüm kabın yüksekliği 9-11 cm., arasında değişirken, büyüklerde yükseklik 15-17 cm'ye kadar çıkmaktadır. Aynı çanakların ağız bitişindeki genişlikleri küçüklerde 20-21 cm., büyüklerde 24-30 cm. arasında değişmektedir. Bu çanaklarda halka dibin çapı ise küçüklerde 4-5 cm., büyüklerde 10-12 cm. olarak çeşitlenmektedir.

Yüksek karınlı çanakların ikinci alt kümesinde halka dip üzerinden başlayan gövdenin yan yüzü, yatay doğrultu ile 45° lik açı yapan eğimli bir profille yükselir. Omuz kısmında çanak yine en geniş şeklini alır. Omuzu izleyen ağız kenarında ise karınlı çanakların birinci kümesinde olduğu gibi, içe doğru hafif eğimli ve içe doğru keskin dönüş yapan ağızlar olmak üzere iki çeşitleme izlenebilmektedir. Yan yüzleri düz bir eğimle yükselen çanaklar, yan yüzleri yükselenlerle oranla biraz daha alçak tutulmuşlardır ki bunların yükseklikleri küçüklerde 7-8 cm., büyüklerde 14-15 cm. arasında çeşitlenmektedir. Ağız çapları küçüklerde 15-16, büyüklerde 23-28 cm'ye ulaşmakta, halka diplerde ise birinci kümedekilerin boyutları yinelenmektedir.

2. Yayvan Çanaklar: Karınlı çanaklara oranla genelde daha az örnekleri olan yayvan çanaklar, yine birincilere oranla daha alçak ve geniş kaplardır. Bu çanaklarda yan yüzler ister dış bükey kavisli, ister 45° meyilli olsunlar halka dip üzerinden birden genişleyen ve bu genişlemeyi fazla yükselmeden kabın omuz seviyesine kadar ulaştırarak bir profil gösterirler. Yayvan çanakların bir kısmında gövdenin genişlemesi ağız kenarında da kesintisiz devam ettirilerek çanak geniş bir ağız çapı ile sonuçlandırılmıştır. Bir kısmında ise omuzdan başlayarak ağız dışa doğru hissedilir derecede döndürülmüş ve giderek ağız çapının birden genişlemesi sağlanmıştır. Bu ikinci çeşitlemede kabın omuzdan sonraki 3-4 cm'lik parçası dışa doğru bükülürken, düz ve yayvan bir ağız kenarı biçimlenmektedir. Yayvan çanaklarda tüm kabın yüksekliği 7-11 cm. arasında, ağız genişlikleri ise 26-30 cm. arasında değişmektedir. Giderek yükseklikle ağız çapı arasındaki orantı kaba karınlı çanaklara oranla daha yayvan bir görünüm vermektedir.

Korucutepe, Yüksek Karınlı Çanak, çap 30 cm., 13 - 14. yy.

Yukarıda dip ve gövde parçalarının nitelikleri sıralanırken belirtildiği gibi, gerek karınlı çanaklar gerekse yayvan çanaklarda, halka diplerde et kalınlığı 0.8-1.5 cm. arasında iken yukarıya doğru et kalınlığının azalması ile ağız kenarında 0.3 cm'ye kadar düşmektedir. Böylece ağır ve kalın halka dipler üzerinde biraz oransız sayılabilecek bir incelmeye olmaktadır. Kanımızca Korucutepe çanaklarının genellikle çok küçük parçalar halinde kırılmış olarak bulunmalarının en önemli nedeni bu oransız incelmeye olmaktadır.

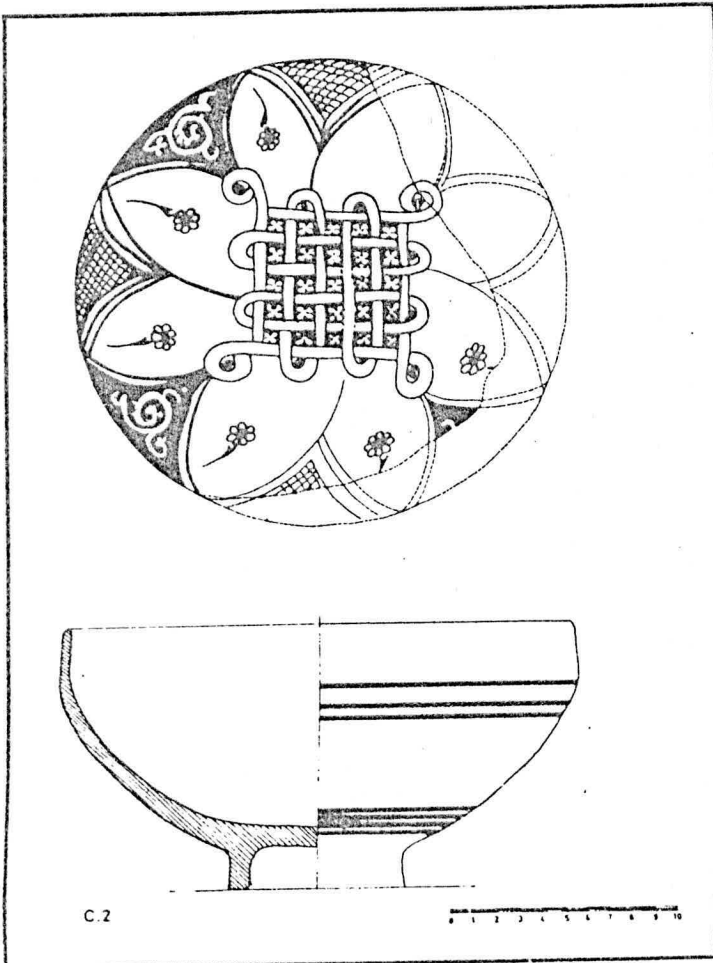
MALZEME VE YAPIM TEKNİĞİ

Korucutepe çanaklarının yapımında kullanılan malzeme kil, astar ve sır olmak üzere üç çeşittir.³ Çanaklar, torna yapımında tercih edilen plastik, kırmızı kilden yapılmış, katkı maddesi olarak ince şamot (pişikten sonra öğütülmüş ince toprak) kullanılmıştır. Kilin rengi açık turuncudan -portakal rengi- koyu kırmızıya kadar çeşitlenmektedir. Az sayıda parça üzerinde yapılan laboratuvar çalışmaları kil rengindeki farklılaşmanın demir oksit oranının fazlalaşmasından çok pişirme koşullarına bağlanabileceğine işaret etmiştir. Giderek açık turuncu renkte olanlar, pişirme sürecinde fırın atmosferinde bol oksijen bulunduğuna, koyu renkliler ise parçaların ancak yeterli ya da yetersiz oksijen bulunan koşullarda fırımlandıklarına işaret etmektedir.

Korucutepe çanaklarının büyük bir çoğunluğunun yalnız iç yüzeyleri, bir kısmının da hem iç hem dış yüzeyleri süsleme uygulanmadan önce beyaz kille astarlanmıştır. Kırmızı kil üzerine sürülen renkli sırların özgül tonlarından bir miktar kaybetmeleri, beyaz astar üzerinde ise renklerin esas tonlarını korumaları nedeniyle genellikle Ortaçağ sırlı seramiklerinde astar uygulaması yaygındır.

Çanakların yüzeylerinde saydam bir cam tabakası oluşturarak kilin su geçirgenliğini ortadan kaldıran ve yüzeye renklendirilmiş son şeklini veren sırların hepsi, kurşun oksit bileşimli saydam sırlardır. Bu sırlar çanak yüzeylerine bazen tek renkli, bazen de çok renkli olarak uygulanmışlardır. Farklı renkler ve tonlar bu amaçla kullanılan metal oksitlerin çeşitlenmelerine ve oranlarına uygun olarak oluşmaktadır. Korucutepe sırlı buluntularının % 76'sı bakır oksitten elde edilen yeşil, saydam sırla örtülmüştür. Bakır oksitinin % 2 ile % 5 arasında değişen katkısı bol sarılı açık yeşilden, koyu zeytin yeşiline ve giderek siyaha bakan koyu yeşile

Korucutepe, Yüksek Karınlı Çanak, çap 25 cm., 13 - 14. yy.

doğru altı farklı ton oluşturmaktadır. Buluntuların % 1'i koyu kırmızı kahverengi saydam sırla örtülmüştür. Bunlarda da renk maddesinin yüksek demir oksit oranı olduğu izlenmiştir. Buluntuların geri kalan bölümü çok renklidir. Genellikle sarı, yeşil tonları ve kahverengi tonları süslemenin niteliklerine uygun olarak çanak yüzeylerine dağıtılmıştır.

Korucutepe çanakları yapım tekniği açısından çarkta biçimlendirme, temizleme ve düzeltme, astarlama, süsleme, birinci fırın, sırlama ve sır fırını olmak üzere birbirini izleyen aşamaları içermektedir.

Gerek tüm çanaklar, gerekse küçük parçaların yüzeylerindeki izlerden, çanakların düzenli ve hızlı dönen bir çarkta çekildikleri anlaşılmaktadır. Biçimin verilmesini izleyen temizleme ve düzeltme aşamasında, çanak diplerinin alt yüzeyleri yine çark üzerinde pahlanarak halka dipler biçimlendirilmiş ve bunlara uca doğru daralan bir profil verilmiştir. Gerek çanakların dipten ağız kenarına doğru düzenli bir biçimde ya da birdenbire incelmeleri gibi nitelikler, gerekse halka diplerin kesitlerinde izlenen çeşitlenmeler farklı çark ustalarının yapımlarına işaret edebilmektedir.

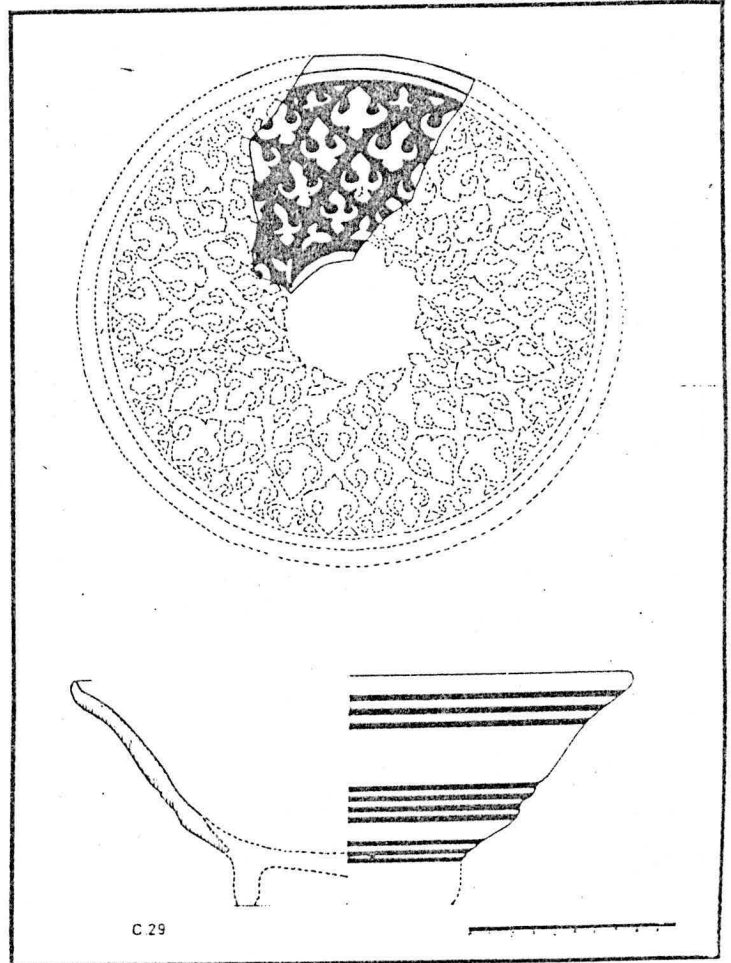
Biçimlendirme ve temizlemenin bitimi ve belki de kabın bir süre kurumaya bırakılmasından sonra iç yüzeylere beyaz astar sürülmüştür. Dış yüzeylerde astar bazen yalnız ince bir şerit olarak dolaştırılmış, bazen de yine ağız kenarına akıtma tekniği ile astar süsleme uygulanmıştır. Genellikle duvar ve diplerin dış yüzeyleri astarsızdır.

Astarlanan iç yüzeylere sgraffitto -kazıma- tekniğiyle süsleme uygulanmış ve giderek çanakların ilk fırınlamaları yapılmıştır. Bu fırınlamadan sonra sırlanan çanaklar bir kez de sırların erimesi için fırınlanmıştır. Korucutepe buluntuları üzerinde yapılan laboratuvar çalışmaları, sırların 700-750° C arasında erimeye başladıklarını göstermiştir. Ancak, herhalde odun ateşi ile yapılan fırınlamada ısı kontrolünün şimdiki kadar hassas olamayacağını da hesaba katmak gerekir.

SÜSLEME

Korucutepe çanakları süsleme yönünden büyük bir emeğin ürünleridir. En küçük parçalarda bile süsleme bulunması, çanakların iç yüzeylerinin genellikle hemen hiç yer bırakılmamacasına doldurulduklarını gösterir.

Korucutepe, Yayvan Çanak, çap 26 cm., 13 - 14. yy.

mektedir. Ancak karınlı çanakların iç yüzeylerinde süsleme eğilimi yayvan çanaklara oranla daha fazladır. İkincilerde bazen yalnızca ağız kenarının yayvan dönüşüne süsleme uygulanmış, kabın iç yüzeyi boş bırakılarak dip tek bir geometrik, ya da bitkisel öge ile vurgulanmıştır.

Süslemenin uygulandığı sgraffitto -kazıma- tekniğinde, birincisi ince kazıma, ikincisi derin oyma olmak üzere iki çeşitleme yapılmıştır. Buluntuların gerek tek renk sır, gerekse çok renk sırla kaplı % 60'ında yalnız ince kazıma tekniği, diğerlerinde ise her iki teknik birlikte kullanılmıştır. Süsleme öğeleri olarak geometrik ve bitkisel düzenlemeler başta gelmektedir. Hayvan ve insan figürleri ile yazı ise az sayıda örnekte yer almaktadır. Geometrik süsleme farklı yönlere doğrulan paralel çizgilerden başlayarak, tek tek kırık çizgiler, kırık çizgi dizileri, eş odaklı çemberler, altıköşeli yıldız, düğüm ve benzeri daha bileşik şekilleri de içermektedir. Bitkisel süslemede usuplaştırılmış yaprak ve çiçekler başta gelmektedir. Bunlar daha çok derin kazıma tekniğiyle uygulanarak biçimlerin yüksek kabartma olarak algılanmaları sağlanmıştır.

Korucutepe kazılarında çıkarılan sırlı buluntuların sayıca çokluğu yanı sıra bitirilmemiş parçalar ve fırın artıklarının varlığı, seramiklerin yörel olarak yapıldıklarını düşündürmektedir. Sırlı buluntular biçim, malzeme, teknik ve süsleme yönlerinden Anadolu'da diğer bazı yerleşmelerin Ortaçağ İslâm tabaklarına ait sırlı buluntular, Anadolu içinde ve dışında bazı Ortaçağ Bizans yerleşmelerindeki buluntular ve yine Ortaçağ'a ait Kuzey İran çanakları ile karşılaştırıldıklarında, aralarında yakın benzerlik ilişkileri kurulabilmektedir. Şöyle ki; karınlı ve yayvan çanakların iç yüzeyleri astarlı, tek renk ya da renkli sırlarla örtülüdür. Kazıma tekniğiyle gerçekleştirilen süsleme hepsinin ortak noktasıdır. Ancak, sır renklerinin seçimi, geometrik, bitkisel ve figürlü süslemede vurgulanan öğeler Korucutepe buluntularını Bizans yapımından çok İslâm dönemi malzemesine yaklaştırmaktadır.

(3. Sayfadan Devam)

bu sergiyi açtı. Sefir ve ekabir kuşak da hazır bulundu. Gençler teşvik edildi..." 1933 yılı, X. yıl kutlamaları vesilesiyle, Cumhuriyet hükümetlerinin kültür alanındaki etkinliğini planlayanlar tüm sanatçıları devrin atılımlarına ilgi göstermeye çağırıyorlardı.⁵

Bundan sonra birbiri ardınca sıralanan aşamalar ve olaylar gözlemlenir. Halkevlerinin kuruluşu (1932), Ülkü Dergisinin yayımlanmaya başlaması (1933) ve ilk İnkilap Resimleri Sergisinin açılması gibi... İnkilap Resimleri Sergileri sanatçılara hem yeni bir heyecan ve duyarlılık ve hem de devlet desteği getirmesi bakımından yeni bir aşamadır. Salt Maarif Vekaleti 3.175 liraya varan bir satan almada bulunur.⁶

Bununla birlikte İnkilap Sergilerinin sorunları yok değildir. İnkilap Resimleri Sergisi eleştirileri sonucunda, alınacak önlemler ve öneriler "fodla tevzi" sisteminin kaldırılarak, yetkili bir seçici kurul oluşturulması ve ödül sisteminin getirilmesinde birleşiyordu. Sanatçılar da İnkilap Sergilerinin oluşturulma prensiplerini eleştirirler. Devletin sanatı koruması, desteklemesi, fakat özgürlüğünü kısıtlamaması işlenmiş ve vurgulanmıştır.

Cemal Tollu AR Dergisindeki anket üzerine yazdığı yazıda bu düşüncüyü şöyle belirtiyor: "... Sanatın devlet himayesine girmesi, sanatkarların yaratma hürriyetini tahdit etmek değildir ve sanatkarın yaratma hürriyetine dokunmadan sanatı korumak her akıllı devlet adamının vazifesidir."⁷

Yazarların ve sanatçıların seslerinin yankılar uyandırması üzerine iyi bir kamuoyu oluşuyor, sanatçıların istekleri doğrultusunda İnkilap Resim Sergilerinden yarı resmi görünüşte, bütün Türk plastik sanatçıları kapsama alan "Birleşik Resim ve Heykel Sergilerine ve Halkevi Sergileri" ne, bu evreden de geçerek, seçici kurul ve ödül sistemi ile çalışan Devlet Resim ve Heykel Sergilerine geçilmiştir. Birleşik sergi adı altında 1937 ve 38'de iki kez düzenlenen sergilerden sonra ilk Devlet Resim ve Heykel Sergisinin 29.10.1939'da açılması, devlet eliyle yapılan sergilerin üçüncü aşaması sayılabilir. Getirilen eleştirilerin ve yapılan önerilerin ışığında, günün koşullarının gerektirdiği yarışmalı bir sergidir. Bu serginin yanı sıra düzenlenen ressamlararası yurt gezileri, o zamanki hükümetin kültür-sanat politikasının bir sonucu ve sanatçıyı destekleme, teşvik etme, yönlendirmesi sayılabilir.

İlk yıllarında açılışlarını cumhurbaşkanlarının, başbakanların yaptığı Devlet Sergilerinin ilkinden bu yana 43 yıl geçti. İki kez yapılan yönetmelik değişikliği, son iki yıldır yapılan ayrıntılı katalog çalışmaları ve ödül tutarında yapılan yükseltmelerin günün değişen koşullarına cevap verebilecek yeterlilikte olduğunu söyleyebilmek için fazla iyimser olmak gerekiyor. Devlet Resim ve Heykel Sergilerinin kapsam ve niteliği değiştirilmeli, yanı sıra açılacak sergilerle desteklenmelidir. Yani sıra açılacak olan bu sergiler, sanatın çok yönlü özendirilmesi için yıllık ya da iki yıllık aralarla devlet genç sanatçılar, grafik sanatlar ve özgün bası, naif eğilimler, uygulamalı sanatlar ve tasarım, yeni eğilimler niteli-

Korucutepe'de sırlı çanaklarla birlikte bulunan bakır ve bronz paralar da 13. Yüzyıl Selçuklu ve 14. Yüzyıl İlhanlı olarak değerlendirilmiş olup, tepedeki Ortaçağ tabakasını bu dönemlere tarihlereye olanak vermiştir.⁴ Bu veri de sırlı buluntuların daha çok İslâm dönemi yapısı olabileceklere görüşünü desteklemektedir.

NOTLAR

1. M. van LOON ve G. BUCCELLATI, Şikago ve Kaliforniya Üniversiteleri 1968 Korucutepe Kazısı Raporu, 1968 Yaz Çalışmaları, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Keban Projesi Yayınları, Seri 1, Yayın 1, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1970, s. 73 - 87.
2. Ö.BAKIRER, The Medieval Glazed Pottery, The Excavations at Korucutepe, Turkey, 1968 - 1970, Preliminary Report, Journal of Near Eastern Studies, Un. of Chicago, Vol. 22, No. 1, 1974, p. 96 - 108. Ö. BAKIRER, The Medieval Pottery and Baked Clay Objects, Korucutepe, Final Report on the Excavations of the Universities of Chicago, California (Los Angeles) and Amsterdam in the Keban Reservoir, Eastern Anatolia, 1968 - 1970, (ed. M. van Loon), Vol. 3, Amsterdam, New York, Oxford: North Holland Publishing Co., 1980, p. 189 - 249, pl. 65 - 113.
3. O.D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Restorasyon Bölümü Malzeme Laboratuvarında kısıtlı sayıda örnek üzerinde toprak ve sır bileşimlerinde kullanılan malzemeler, fırınlama dereceleri saptanmıştır. Bk: Ö. BAKIRER, y.e., Tablo: 4,5.
4. M. van LOON, Other Medieval Objects, Korucutepe, 1980, p. 261 - 264.

Doç. Dr. Ümür Bakırer, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fak. Restorasyon Bölümünde öğretim üyesidir. Selçuk tuğla işçiliği, mihrapları ve geometrik tasarımları üzerinde kitap ve makaleleri vardır. Ümür Bakırer, akademik çalışmaların dışında seramik ve cam sanatı uygulamaları yapmaktadır. Kişisel ve karma sergileri dışında Ankara Hacettepe Üniversitesinde, O.D.T.Ü.'de ve özel kurumlarda uygulamış olduğu cam duvar asıkları ve seramik panoları vardır.

ğinde olabilir. Ama özellikle ustalarla genç ve yeni sanatçıları birarada yarıştırmaktan kaçınılmalıdır. Devlet Resim ve Heykel Sergilerine katılmanın ölçütü amatörlükten beri yana geçiş için bir aşama olmalıdır. Sergilerin kalıcı olması için katalog yapılması unutulmamalıdır.

Ayrıca uluslararası nitelikli iki yıldabirler, ya da üç yıldabirler, hem Türk sanatının ilgi çekmesine, hem tanıtılmasına ve hem de Türkiye'de başka ülkelerin sanat ve sanatçıları tanıyarak evrensel bir kültür-sanat atmosferi oluşmasına olanak verecektir. Türk plastik sanatlarının gerek duyduğu yeni soluklar ve taze kan ancak böyle bir ortamda sağlanabilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ilgili dairesinde oluşturulacak çeşitli birimlerin salt bu periyodik sergilerin hazırlığı ve sunulması ile görevli olmasında devamlılık, uzmanlaşma ve olayın sistematigi açısından büyük yararlar vardır. Dış ilişkilerde ve Türkiye'de oluşturulacak uluslararası iki yıldabir (veya üç yıldabirlerde) sanatsal tüm yetkilerin Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın ilgili dairesine verilmesi geçmişteki tüm hataların bir daha yaşanmamasını sağlayabilir. Böylece nitelikleri değişmiş ve sayıları çoğalmış olacak Devlet Sergilerinde, konacak ödüllerin günün koşullarına uygun olması, sanatçıya cazip gelmesi, ödeme biçiminin geçmişten ders alınarak yapılması (örneğin sergi açılışında) sanatçıya güvence ve onur verecek sergilere hazırlanma, katılma isteği yaratacak, sanatsal heyecanın artmasına neden olacaktır.

"...Devlet resim ve heykel sergilerine 16 yıldır katılmaktayım. İlk katıldığım yıl sergide kendi çalışmamı da görmek bana anlatılmaz bir heyecan ve onur vermişti." Aynı yıl aynı devlet sergisi üzerine bir yazısını okuduğum Türk resminin ustalarından Arif Kaptan'ın beklentileri ne yazık ki şimdiye dek gerçekleşmedi. Arif Kaptan Hocamızın yazısı şu satırlarla bitiyordu: "... 1939'da Devlet Sergisi ilk kez açıldığı gün içimizde toy bir inanç, ateşli bir umutla bu hayırlı sergiyi daha birçok yararlı hareketlerin izleyeceğine inanmıştık. Bizim yitirdiğimiz umutlar şimdi de genç kuşağın yüreğinde atmakta. Şimdi artık ben bizden sonrakiler için umutluym. Ne yapalım beklemek, gene beklemek, daima ummak bir alışkanlık olmuş. Onsuz yapamıyorum..."⁸

İlk kez toplanan Millî Kültür Şurası⁹ dolayısıyla Arif Kaptan Hocamıza seslenmek istiyorum: Hocam... Beklentilerinin, umutlarının, geç de olsa, bizden sonrakiler için de olsa gerçekleşeceğini ummak ne güzel...

- (1) Nurullah Berk, Türkiye'de Resim, G.S.A. Neşr. İstanbul 1943, s. 50.
- (2) G.S. Birliği, 20. Ankara Resim Sergisi Broşürü, 1943, s. 8
- (3) a.g.y.
- (4) Elif Naci, Resim 1923 - 1933
- (5) Doç. Turan Erol, Başkent Ressamları Resim Sergisi BRHD Bülten 2 Ekim 1979, s. 1
- (6) Gültekin Elibal, Atatürk ve Resim Heykel, İş Bank. Kül. Yay., s. 64
- (7) Cemal Tollu, Ar Dergisi, Haziran 1937, I. Yıl, S. 6, s. 1-2
- (8) Arif Kaptan, DRHS'nin Düşündürdükleri, Sanat ve Sanatçılar, S. 6, s. 11
- (9) Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulan İlk Şura 20-23 Ekim'de Ankara'da toplanacaktır.